

REVITALIZACE NÁMĚSTÍ BRATŘÍ JANDUSŮ UHŘÍNĚVES

stavba č. 43320 TV 22, etapa 0006

architektonická studie, Praha březen 2019

objednatel

Hlavní město Praha

Mariánské náměstí 2, 110 01, Praha 1

(smlouva č. INO/20/05/000637/2018)

dodavatel

KOOA s.r.o.

Píseckého 334/19, 150 00 Praha 5

ičo: 03169481

dič: CZ03169481

autor

Akad. arch. Michal Šrámek (čka 0651)

konzultace

VIA, projektový a dopravní ateliér - doprava

Architektonická kancelář IAV - dendrologie

TEXTOVÁ ČÁST

motto:

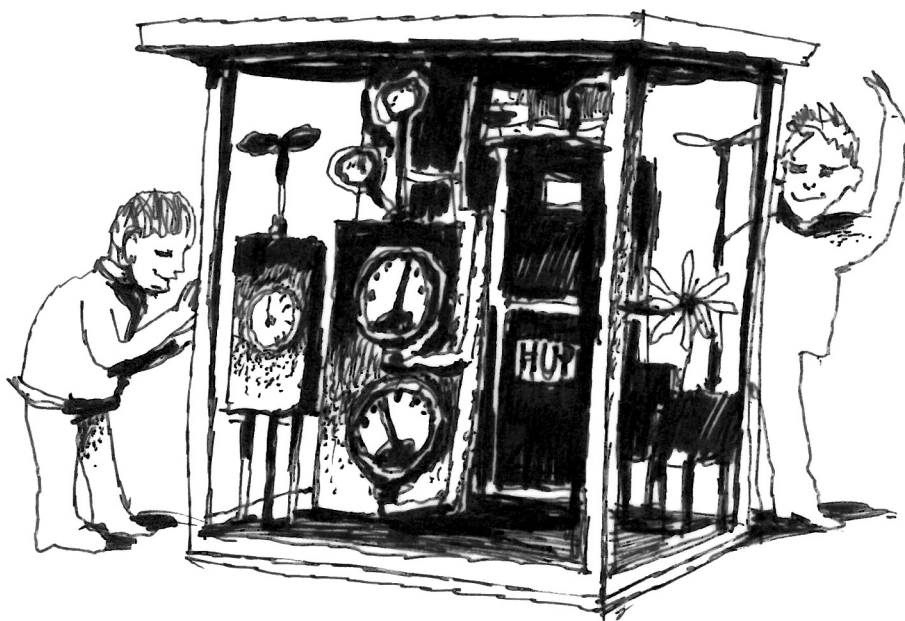
Různorodost jednotlivých veřejných prostranství a historická stopa v nich jsou klíčové podmínky pro dobrou orientaci obyvatel v obci a jejich identifikaci s ní.

Platí to zejména v Uhříněvsi s její rozsáhlou moderní, ale neosobní výstavbou.

Jsou to také základní priority této studie.

Michal Šrámek

KOOA

OBSAH

1.	ÚVOD.....	6
2.	HISTORICKÉ USPOŘÁDÁNÍ	8
3.	VÝCHODISKA ARCHITEKTONICKÉHO NÁVRHU	14
4.	NÁVRH ÚPRAV.....	18
5.	DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ.....	24
6.	POVRCHY, MATERIÁLY	26
7.	OSVĚTLENÍ	28
8.	KONCEPCE VEGETAČNÍCH ÚPRAV.....	30
9.	MOBILIÁŘ.....	38

1. ÚVOD

Uhřetěves se nachází na samotném okraji Prahy, je její městskou částí. Zatímco východní strana prorůstá do polí a mezí, západní již dohnala vlna urbanizace velkoměsta. Začátkem nového tisíciletí bylo postaveno nové centrum- moderní, z prefabrikovaných dílů, zámkových dlažeb, inženýrských a dopravních prvků. Přesunul se sem městský úřad. Nové náměstí však postrádá silné a historií prověřené stavby, které by dodaly náměstí významu i energie. Naopak původní centrum, dnes náměstí Bratří Jandusů, s kostelem Všech svatých, základní školou a děkanským úřadem, přes svůj potlačený význam, stále drží genius loci staletím vrstveného místa. Úkolem studie je revitalizace tohoto náměstí.

POHLED NA UHŘETĚVES ROKU 1910 (zdroj: <http://www.fotohistorie.cz>)

2. HISTORICKÉ USPOŘÁDÁNÍ

První zmínky o obci jsou datovány do počátku 13. století. Struktura osídlení tak nese staletím upevněné části. Z map Stablního katastru lze pozorovat přibližně jedenapůl století starý stav. Z něho plyne několik hlavních rysů, alespoň z části platných dodnes, ke kterým by bylo vhodné se vztahovat (staletím prověřené principy považujeme při tvorbě takového veřejného prostoru za podstatnější, než některé moderní trendy poplatné pouze prchavé době vzniku).

Za prvé, lze sledovat nejstarší část města- zámek s kostelem a oborou, a domy kolem. Jedná se právě o prostory náměstí Bratří Jandusů. Až do nedávna, přes staletí, se právě zde nacházelo centrum města, včetně radnice a fary. Osídlení se dlouho soustředilo kolem zámku. Dříve se zde nacházel také lihovar, jenž byl později nahrazen školou, a také mlýn. Toto osídlení se utvářelo pozvolna, stavitelské zásahy byly soustředěny na konkrétní budovu a její účel. Naproti tomu současné budovy vzniklé vlnou stavebního boomu jsou spíše než uvážlivým rozhodnutím s generačním přesahem generovány finančními vlivy a aktuální náladou.

Za druhé se jedná o silnici vedoucí z Prahy do Kolovrat a dále. Jde o tzv. císařskou silnici spojující Prahu s Kutnou Horou, vybudovanou v Uhříněvsi přibližně ve stopě původní cesty v roce 1827. Uhříněves se tak stala důležitým městem s obchodní tepnou. Tato silnice tak definovala oblasti dalšího rozvoje obce. V současné době však převážně transnitní doprava město zatěžuje a její kapacita přesahuje možnosti spolužití automobilové dopravy a obyvatel. Stává se tak zátěží. Tento problém se možná v blízké budoucnosti alespoň zčásti vyřeší- bude postaven vnější okruh Prahy a část dopravy bude svedena mimo Uhříněves. Zůstává však otázkou, kudy budou jezdit nákladní auta vozící kontejnery do železničního překladiště. Právě tato doprava Uhříněves zatěžuje nejvíce.

Třetím významným rysem je vztah k přírodním a krajinným podmínkám. Přes náměstí Bratří Jandusů protéká potok Říčanka, napájející několik rybníků v Uhříněvsi. Potok protéká z jihu na sever obce, vytváří rekreační osu "kolmou" na dopravní osu císařské cesty- ulice Přátelství. Na jižní straně napájí rybník Velká Vodice, na severu vyživuje oboru uhříněvského panství. Říčanka přímo protéká historickým centrem- náměstím Bratří Jandusů. Původní osídlení a provozy těžily z její přítomnosti, lze ji tak přisoudit zásadní význam při založení města.

CÍSAŘSKÉ OTISKY (zdroj <https://archivnimapy.cuzk.cz/>)

ORTOFOTO MĚSTA 1945 (zdroj <https://archivnimapy.cuzk.cz/>)

ORTOFOTO MĚSTA DNES (zdroj <https://archivnimapy.cuzk.cz/>)

OBRAZ NÁMĚSTÍ OD OTY BUBENÍČKA (zdroj: vlastní archiv)

POHLED NA NÁMĚSTÍ S LIHOVAREM , JENŽ STÁL NA MÍSTĚ DNEŠNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY (zdroj: www.mistopis.eu)

PŮVODNÍ KAMENNÝ MOST, V POZVDÁLÍ ŠKOLA A KOSTEL VŠECH SVATÝCH (zdroj: www.mistopis.eu)

POHED NA BUDOVU MÝNU, DNES NAHRAZEN BYTOVÝM DOMEM (zdroj: www.mistopis.eu)

3. VÝCHODISKA ARCHITEKTONICKÉHO NÁVRHU

prostor náměstí je různorodý, severní a jižní část mají trochu odlišný charakter a potřeby;

obě části náměstí ale mají příjemné, humánní měřítko;

náměstí je definováno (až na výjimky) historickými fasádami, má charakter i měřítko tradičního veřejného prostranství;

historie je na náměstí zpřítomněna barokním sousoším sv. Jana Nepomuckého od Matěje Václava Jäckla z doby kolem roku 1730 (původně stálo před kostelem nebo u mostku, dnes volně v parku);

zeleň v severní části náměstí je převážně stará, parková a doplňuje tradiční atmosféru prostoru;

vodní tok napříč prostorem je svou niveletou mimo pohledový horizont a bohužel se do života náměstí nezapojuje, nicméně z jeho přítomnosti v území lze vytěžit;

veřejný prostor je silně zatížen tranzitní dopravou v ulici Přátelství;

v parkové ploše náměstí jsou (a budou) celkem brutálně a bezohledně instalovány různé povrchové znaky inženýrských sítí, poklopy, potrubí, sloupky apod.;

parkoviště ve středu parku pozbylo svůj význam s přenesením přilehlé radnice do nové lokality;

severní prostor má potenciál stát se parkovou, klidovou zónou pro obyvatele z okolí, do jižní, průjezdné části náměstí může být tento charakter implantován;

předškolní prostor postrádá shromaždiště žáků, hřmotná HUPka podél vstupu omezuje přehlednost prostoru;

VARIANTY ŘEŠENÍ

Objednávka města požaduje provedení studie ve variantách. Rozpracovali jsme několik možných řešení a s nimi předstoupili před reprezentaci obce. Výsledné varianty jsou destilátem našich diskuzí. Některé naše návrhy byly vítané, jiné zpochybněné a některé odmítnuté. Práce měla vývoj a do diskuze jsme zapojili i jiné osoby veřejně činné. Předkládáme zde 3 varianty řešení: A, B a C.

Varianta C

je našim původním návrhem s přímým propojením školy s parkem jak tomu bylo v minulosti. Posunutí přechodu se semaforey však odmítli jak ředitel školy, tak pracovníci radnice, přestože opatření k zajištění bezpečnosti žáků považujeme za dostatečná.

Varianta B

respektuje naléhání technických zaměstnanců radnice, že s barokní sochou nemá být hýbáno. Socha v této pozici však nemá kompoziční a prostorové vazby na okolí (ostatně současné umístění sochy není původní, vzniklo potřebou přesunout sochu při stavbě silnice).

Vazba věřících k současnému umístění sochy nebyla po konzultaci s místním farářem potvrzena právě z důvodu nepůvodnosti. S případným přemístěním sochy tak farář souhlasí.

Varianta A

Z logiky architektonické práce však vyplývá, že práce vždy směřuje k jednomu optimálnímu řešení. Proti var. B je zde přihlédnuto k nutnosti zajistit co nejvíce parkovacích stání.

Varianta A je tedy v dalším textu popsána podrobně.

POHLED NA DŮM Č.P. 32 A NA SOCHU SVATÉHO JANA NEPOMUCKÉHO (zdroj: vlastní archiv)

POHLED NA ULICI PŘÁTELSTVÍ (zdroj: vlastní archiv)

PROSTOR PŘED ZÁKLADNÍ ŠKOLOU BRATŘÍ JADNUSŮ (zdroj: vlastní archiv)

PROSTOR NÁMĚSTÍ SMĚREM K BÝVALÉ RADNICI (zdroj: vlastní archiv)

POTOK ŘÍČANKA (zdroj: vlastní archiv)

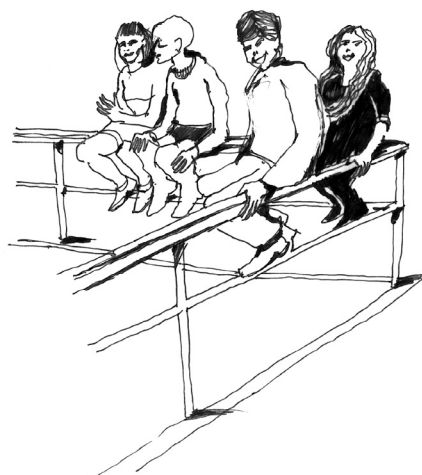
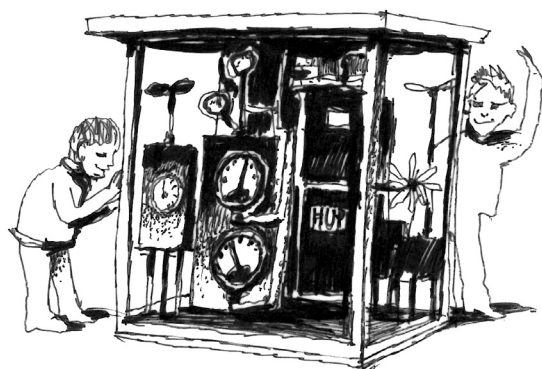

JIŽNÍ ČÁST PŘED ZANIKLÝM MLÝNEM (zdroj: vlastní archiv)

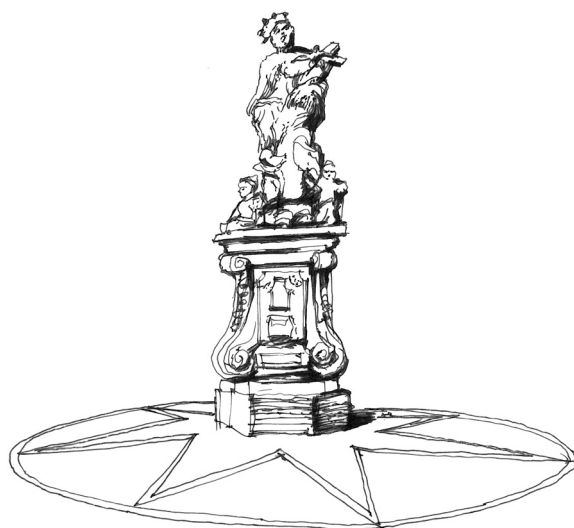

4. NÁVRH ÚPRAVY

Studie tedy řeší Náměstí bratří Jandusů jako tři prostory o specifických charakterech. Od severu je navržena úprava v parku před školou. Zde dojde o odstranění jalovcových keřů před okny školy a omlazení tisů podél vstupu, do trávníků po obou stranách vstupu budou umístěny vydlážděné zálivy pro čekající žactvo, lemované lavičkami a pohodlným zábradlím. Vyzděná skříň HUP bude nahrazena prosklenou vitrínou, která bude skrývat nejenom plynoměr, ale i jiné měřicí a meteorologické přístroje jako pomocná ukázka pro výuku. V potřebných směrech budou na koncích zálivů zřízeny v trávníku zpevněné chodníky ze žulových odseků.

Protější část tohoto prostoru bude změněna výrazně. Bude odstraněno parkoviště před bývalou radnicí i betonovými tvárniciemi dlážděný chodník. Do středu parku bude vložena trojúhelníková pobytová plocha krytá hlinitopísčným mlatem (armovaná goritem), obklopená prvky městského mobiliáře, lavičkami, odpadkovými koši a svítidly. Napříč touto plochou je veden příjezd ke dvoru parc.č. 141/4. který předpokládá občasný průjezd klientů obchodu. Příjezd je dlážděn žulovými odseky v pojezdové úpravě a ohraničen patníky s osvětlením. Do prostoru jsou zakomponovány dva výtvarné prvky: socha sv. Jana Nepomuckého je posunuta k okraji pochozí části, natočená podél plochy a vyzdvížena okruhem květinových záhonů s ornamentem 6ticípé hvězdy, na druhém konci plochy je umístěn soudobý, pro tento účel navržený památník patronů celého náměstí, bratří Jandusů. Věříme, že kontrast těchto dvou výtvarných děl obohatí tuto část parku a podtrhne místo jako jedinečné v obci.

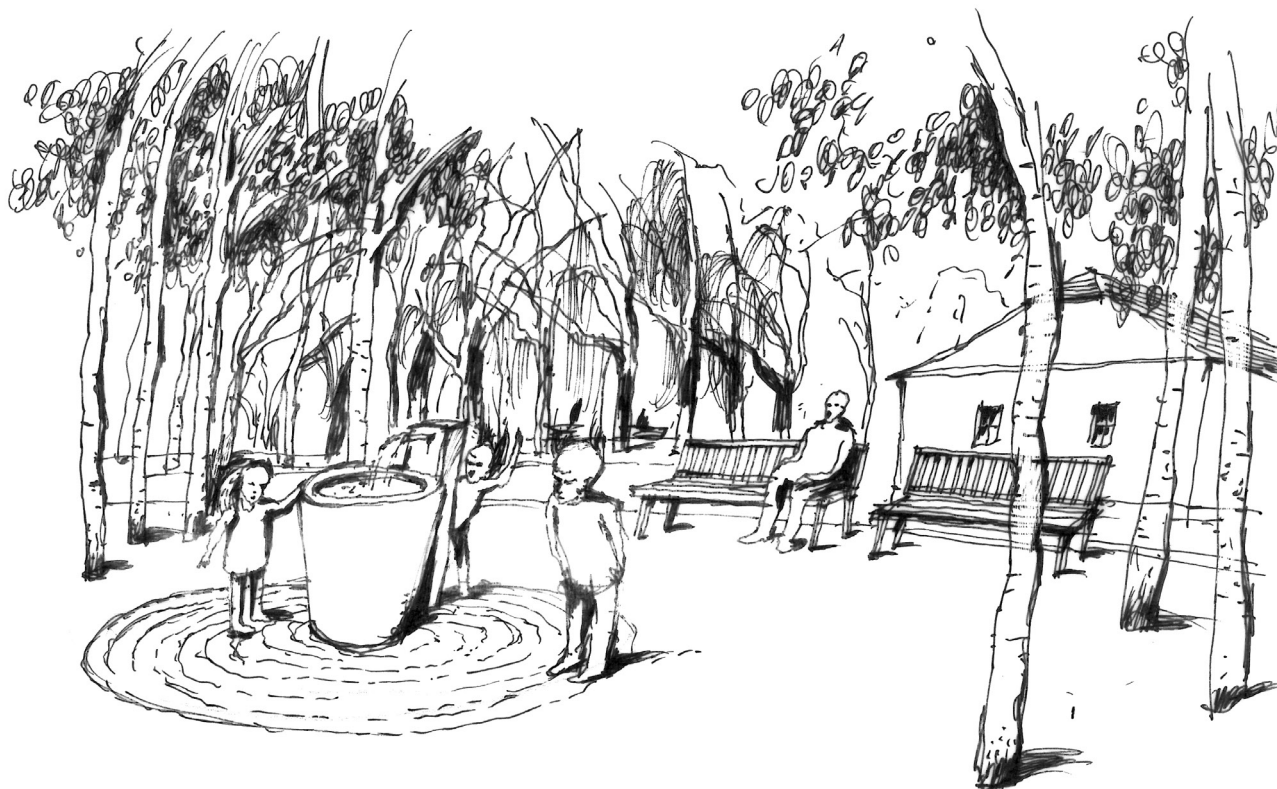

Nově bude pojednán prostor kolem Říčanky. Navigační stěna bude zakončena novým zábradlím a podél něj bude vytyčen nový pobytový chodník s lavičkami. Promenáda bude lemována alejí smutečních vrb a tím dostane specifickou atmosféru. Protože sám potok je zanořen pod úroveň parku, bude pohledově pojednán i jeho protější pozvolný břeh. Terasy podél vodoteče budou osazeny vodomilnými bylinami. Obě části parku budou spojeny novou lávkou v místě lávky původní. Nové těleso lávky v sobě ukryje všechna přilehlá trubní vedení, bude mírně vzepjaté a ve vrcholu oblouku budou do zábradlí vetknuty dvě parkové lampy.

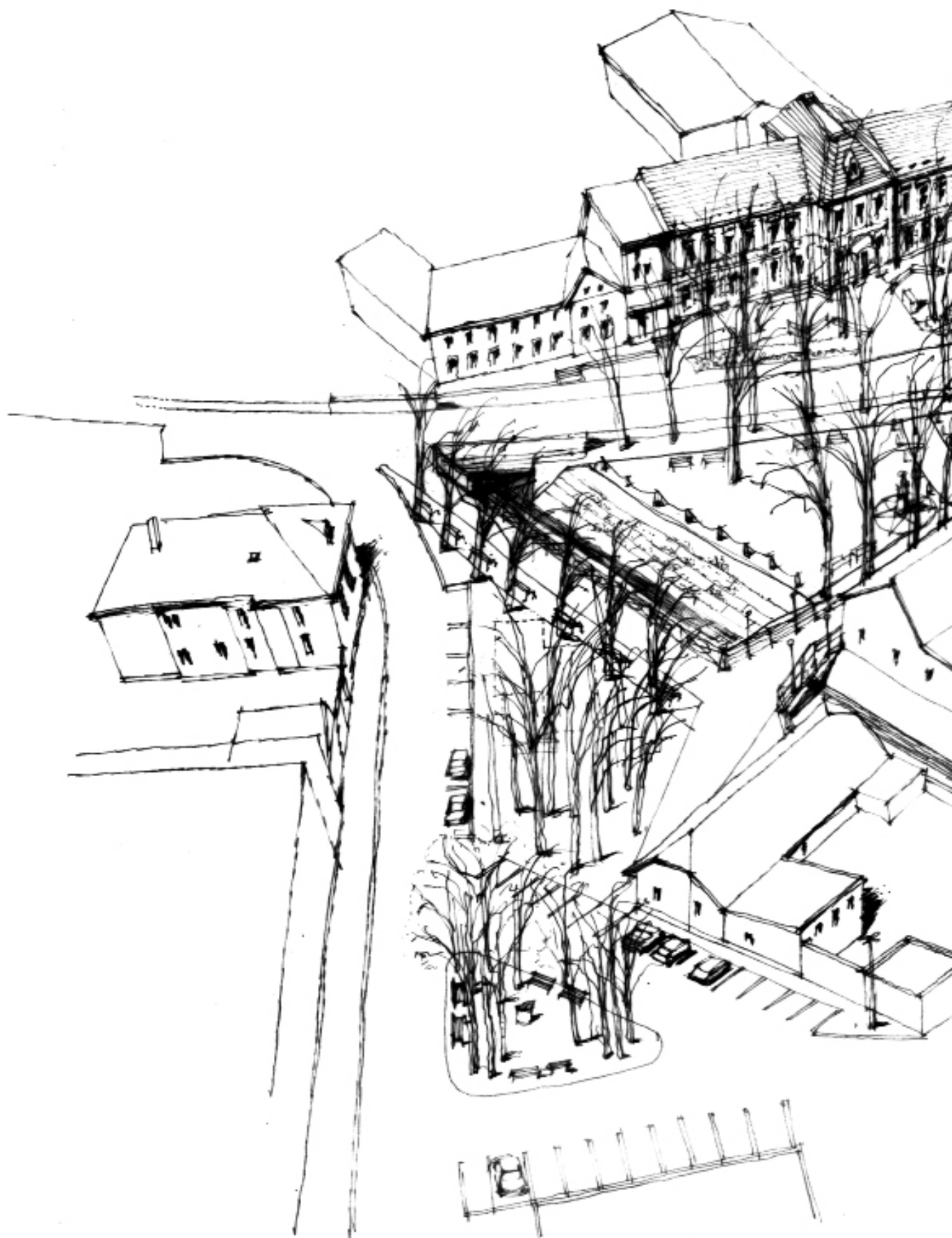

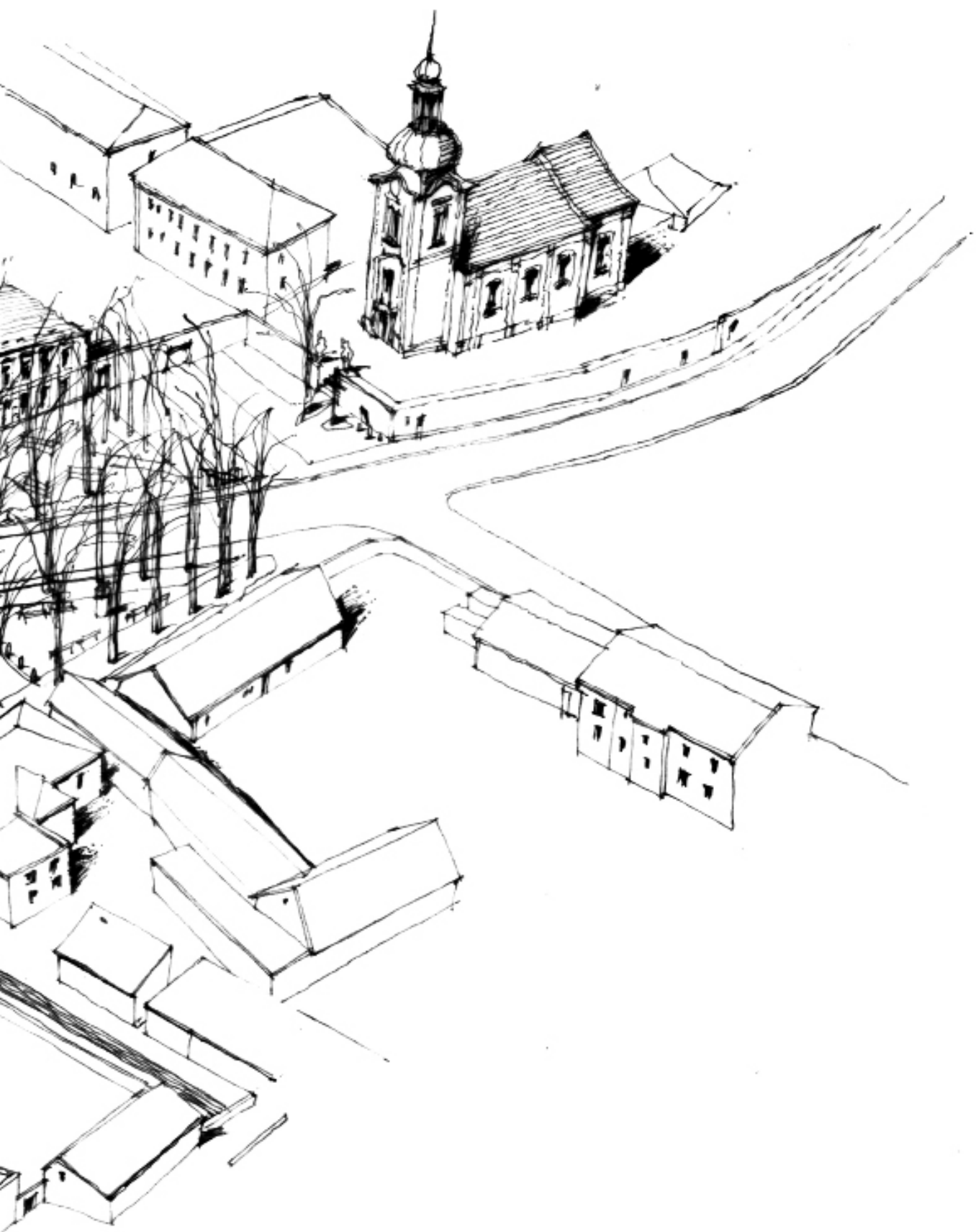

Jižní část území je jedinou částí úpravy, kde se setkají chodci s automobilisty. Kamenem vydlážděný prostor je navržen do režimu obytná ulice, kde pohyb chodců má přednost před pohybem automobilů. V úpravě je povrch srovnán na jednu úroveň, plochy diferencovaného užití jsou odděleny jen 2 cm vysokými obrubníky. V ploše jsou takto organizovány tři druhy ploch - vozovka (10/10 žula), chodníky podél zdí jen pro chodce (6/6 žula) a středový ostrůvek (žulové odseky). V tomto ostrůvku je v centru umístěna kašna, obklopená skupinami bříz a lavičkami. Po obvodu prostranství jsou organizována kolmá parkovací stání.

Celý řešený prostor má potenciál stát se svébytným a jedinečným prostorem. Co největší rozlišení jednotlivých veřejných prostranství ve městě je ostatně podstatné pro orientaci obyvatel v něm. Nabízíme jedinečný charakter parku, promenády a zklidněného náměstí. Celková bilance parkovišť, nedostatkových v centru obce, je o 2 stání vyšší, než v původní úpravě. Park je zatížen dopravou v ulici Přátelství, k dispozici je několik možností, jak hluk v pobytové ploše omezit.

5. DOPRAVNÍ ŘEŠENÍ

Doprava je zásadním aspektem řešeného území. Frekventovaná ulice Přátelství je výrazně přetížena transitsní dopravou. Řešení tohoto problému, či alespoň jeho zmírnění je mimo možnosti řešené studie a zapadá do úrovně územního či strategického plánování Uhřetěvesi jako součástí Prahy. V této studii tak pouze řešíme její dopady. Ulice Přátelství v místě náměstí Bratří Jandusů je velmi zatížena hlukem a exhalacemi z dopravy. V návrhu jsme však chtěli zabránit separaci ulice vůči okolí až na bezpečnostní opatření kolem školy v podobě zábran před vběhnutí do vozovky a keří umístěných před školou. Hluk a prach z dopravy jsme snižujeme výsadbou nových stromů a keřů podél komunikace. V záloze je zřízení masivních zídek podél keřových porostů s cílem snížit hluk v parku. Přejechod přes ulici Přátelství zůstal na původním místě.

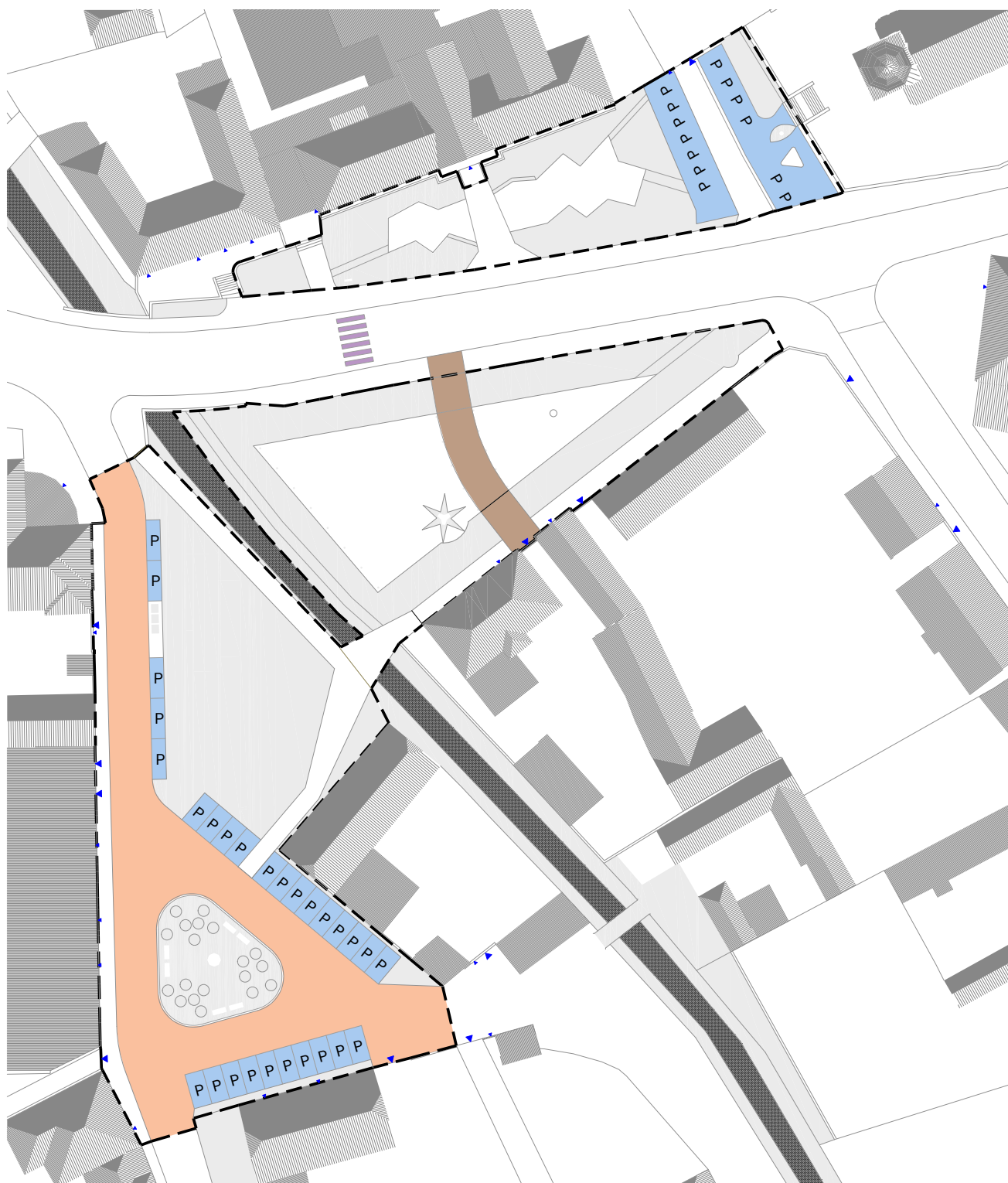
Malé parkoviště uprostřed plochy před domem č.p. 33 je zrušeno a zaniklá parkovací místa jsou kompenzována v ostatních částech řešeného území. Tím se tak prostor uvolnil pro vybudování pobytové plochy. Požadovaný příjezd do dvora č.p. 34 byl navržen jako součást pobytové plochy. Je kryt žulovými odseky v pojezdové úpravě a vymezen patníky s osvětlením. Jeho šířka umožní míjení protijedoucích vozidel.

Prostranství jižně od děkanského úřadu je řešeno jako obytná zóna. Vjezd na ni z ulice Přátelství je vybaven zpomalovacím nájezdem. Uprostřed prostoru před bývalým mlýnem je vytvořena pobytová piazzetta s lavičkami a stromy. Okruh kolem ní je dimenzován pro otočení autobusu.

Doprava v klidu je řešena při vědomí potřeby maximálního počtu parkovacích míst.

Navzdory zrušení parkoviště před domem č.p. 33 se celkový počet stání v návrhu zvyšuje o 2 místa, ze 39 na 41.

Pěší pohyb je podpořen režimem obytné zóny jižně od děkanského úřadu. Podél břehu Říčanky je v prostoru náměstí navržena nová cesta. Pobytové mlatové prostranství před domy č.p.33 a 34 je napojeno na okolí pěšími cestami. Také prostor před školou je nově zpřístupněn a napojen na okolí cestami. Vzhledem k současnému dopravnímu stavu a vymístěním městského úřadu nelze počítat s intenzivním sociálním pohybem, náměstí spíše odpovídá parkovému charakteru kompenzujícímu dopady dopravy.

- obytná ulice
  parkovací stání
  příjezd
  vjezdy, vchody

6. POVRCHY, MATERIÁLY

Jedním z hlavních rysů návrhu je nové zacházení s materiály a detaily, respektive v souladu s mottem studie návrat k tradičním materiálům. Kamenným dlažbám dáváme přednost před "lacinou" betonovou zámkovou dlažbou. Tato změna podtrhuje naši snahu o zhmotnění historického kontextu území. Pro chodníky je nově navržena žulová řezaná mozaika v řádkovém kladení. Pochozí plocha uprostřed parku před bývalou radnicí bude zpevněna hlinitopísčítým mlatem. Socha svatého Jana Nepomuckého bude zvýrazněna hvězdicovým květinovým záhonem. Pojízdňá příjezdová cesta k domu čp. 34 bude dlážděna žulovými odseky, stejně jako přístupové chodníky přes trávník. Stejným materiálem bude vydlážděna piazzetta s březovým hájkem v jižní části náměstí. Pojízdňé plochy okolo piazzetti (v rozsahu obytné ulice) jsou kryty žulovou dlažbou ve vějířové skladbě.

Kamenná dlažba na parkovišti před kostelem bude ponechána, samotná parkovací místa budou nově dlážděna žulovými odseky, namísto betonové dlažby. Nově navržené pobytové prostory před školou budou dlážděny žulovou mozaikou v řádkovém kladení.

HLINITOPÍŠČITÝ MLAT

ŘÁDKOVÁ ŽULOVÁ DLAŽBA 6X6CM

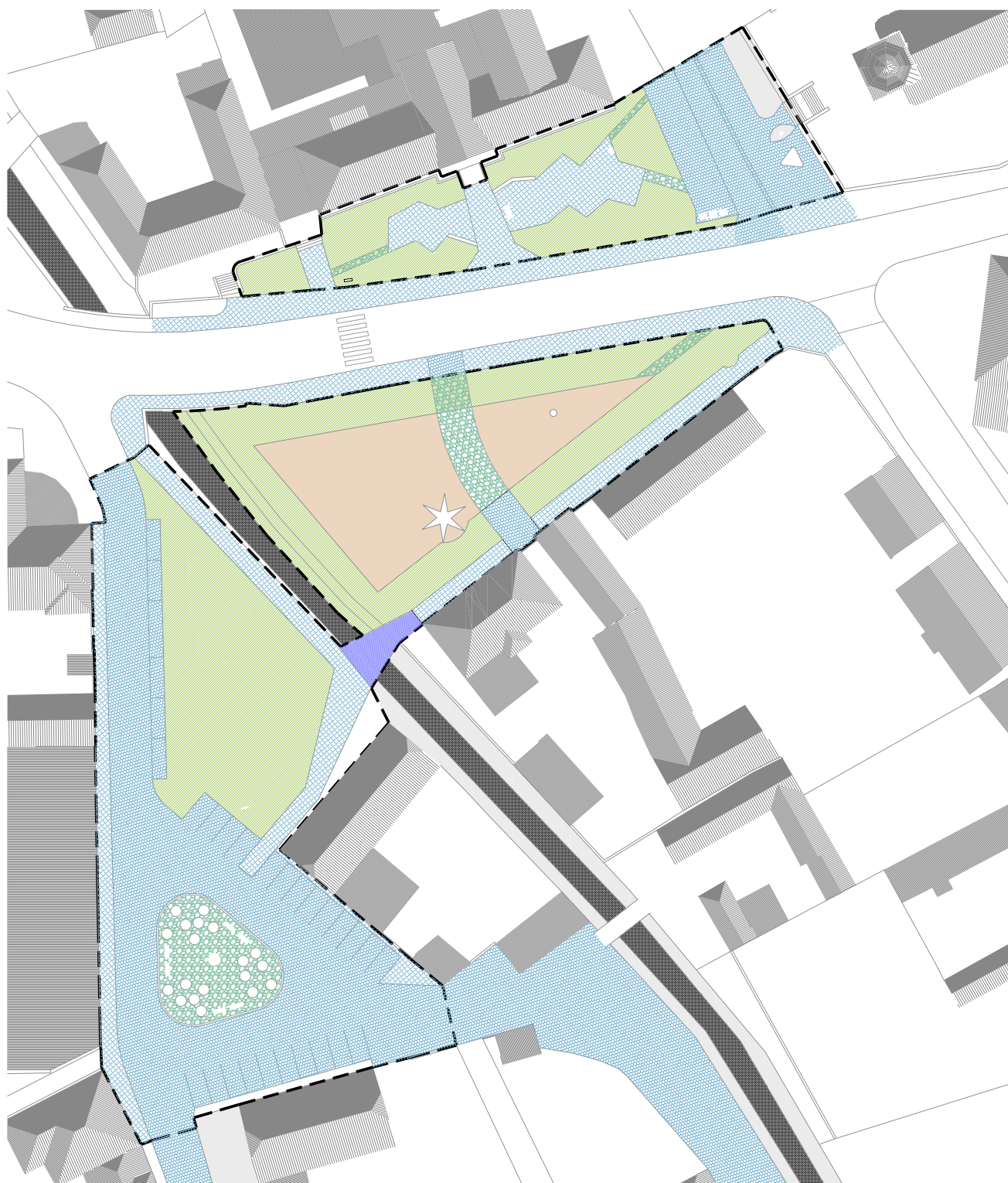

VĚJÍŘIVÁ ŽULOVÁ DLAŽBA 10X10cm

ŽULOVÉ ODSEKY

- žulová mozaika 6x6
- žulové kostky 10x10
- trávniky
- hlinitopísčité mlat
- žulové odseky
- mostek přes potok Říčanka

7. OSVĚTLENÍ

Osvětlení je navrženo několika typy svítidel. Jedná se o parkové lampy, světelné patníky a zemní svítidla. Parkové lampy jsou umístěny převážně podél chodníku, světelné patníky vymezují pojízdné plochy a zemní svítidla jsou navržena pro navození příjemné atmosféry, nasvícení soch a korun stromů. Zemní svítidla jsou tak umístěna v březovém hájku v jižní části návrhu a po jednom před barokní sochou svatého Jana Nepomuckého a nově navrženou sochou bratří Jandusů.

 parková lampa

 zemní svítidlo

 sloupek se svítidlem

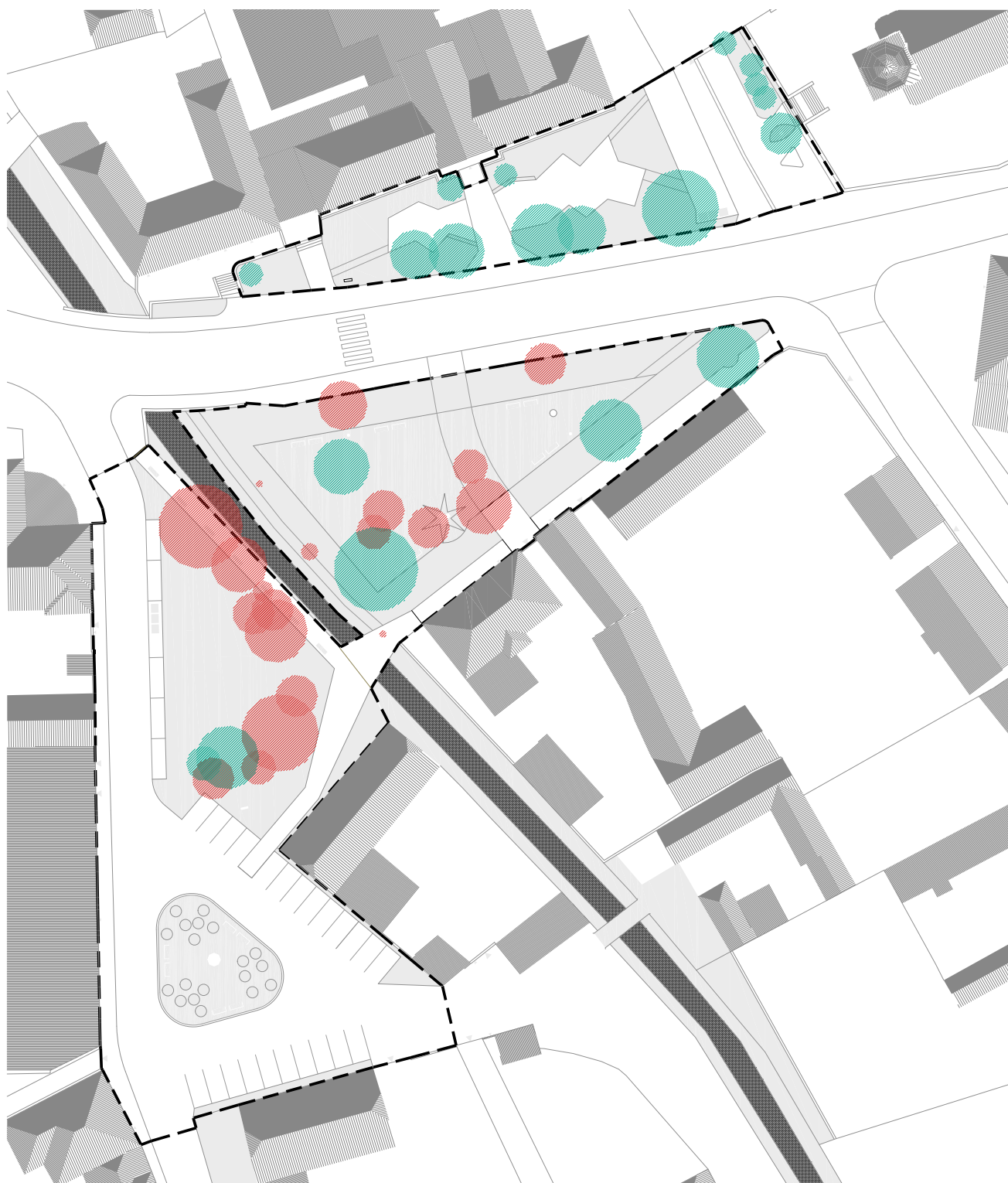
8. KONCEPCE VEGETAČNÍCH ÚPRAV

Stanovištní podmínky- Území se nachází v nadmořské výšce 290mnm.

Stávající stromy a keřové porosty

Na řešeném území byla provedena inventarizace dřevin a dendrologický průzkum v září 2018/ ing. Eva Vízková/.

V návrhu jsou respektovány strom a keřové porosty s nadprůměrnou sadovnickou hodnotou. Dřeviny se sadovnickou hodnotou 1-2 jsou z perspektivních důvodů doporučeny odstranění a náhradě novými výsadbami.

 stromy ponechané   stromy pokácené

Kompozice

Navrhujeme založit kompozici postavenou na kombinaci volně rozptýlených solitérních stromů a volných skupin stromů v západní části náměstí s volnými liniemi po obvodu střední části náměstí a proměnit tak nevyužívanou plochu v komponovanou funkčně a prostorově organizovanou strukturu. Vyvětvením korun stromů ve výši cca 6-8-10m, bude vytvořen v čase přírodní stromový chrámový prostor.

Nábřeží nad Říčankou bude doprovázet nová liniová výsadba ze smutečních vrb. Pro volně koncipované linie stromových výsadeb doporučujeme především u vozovky kleny, javory mléče a před bývalou školou lípy srdčité. V navrhovaném sortimentu na konci textu jsou doporučeny další stromy do skupin stromů. Jedná se o javory babyky, jírovce červené, břízy a jedlé kaštanovníky. K volným skupinám stromů doporučuji vysadit solitérní stromy, jde o lyrovník tulipánokvětý nebo možná čínský, lísku tureckou a jinan dvojlaločný. Březový ostrov se může stát prostorově zajímavou enklávou v rámci městské části.

Užitným záměrem pro výsadbu volných skupin a volných alejí je pohyb a pobyt ve stínu stromů s průhledy do celého náměstí. Před školou bude stávající lipová výsadba doplněna jerlínky.

Keře

V prostoru celého náměstí navrhujeme komponovaně rozptýlit řadu z výrazně kvetoucích a stálezelených solitérních keřů a podél komunikace vysadit úseky z volně rostoucích živých plotů z tavolníků.

Travnaté plochy

Plochy budou založeny výsevem. Po výsevu budou plochy uválcovány. Vybrány budou druhy trav snášející zátěž a sucho.

Sadové úpravy

Při realizaci stavby budou dodrženy normy ČSN DIN 18 915 Práce s půdou, ČSN DIN 18 916 Výsadby rostlin, ČSN DIN 18 917 Zakládání trávníků, ČSN DIN 18 918. Technicko-biologická zabezpečovací opatření, ČSN DIN 18 919 Rozvojová a udržovací péče o rostliny a ČSN DIN 18 920 Ochrana stromů, porostů a ploch pro vegetaci při stavebních činnostech.

 stromy ponechané   stromy nově vysazené

VOLNÉ LINIOVÉ ČI SKUPINOVÉ VÝSADBY Z ALEJOVÝCH STROMŮ

Javor babyka

Acer campestre

S1

4ks

Javor mléč

Acer platanoides

S2

12ks

Javor klen

Acer pseudoplatanus

S3

5ks

Jírovec červený

Aesculus x carnea

S4

4ks

Bříza bělokorá

Betula pendula

S5

19ks

**Kaštanovník
jedlý**

Castanea sativa

S6

6ks

Vrba bílá převislá

Salix alba "Tristis"

S7

7ks

Jerlín japonský

Sophora japonica

S8

3ks

Lípa srdčitá

Tilia cordata

S9

4ks

SOLITERNÍ STROMY

Líska turecká

Corylus colurna

S10

1ks

**Jinan dvoula-
ločný**

Ginko biloba

S11

1ks

**Lyrovník tulipánokvětý
/činský/**

Liriodendron tulipifera/chin./

S12

1ks

SOLITERNÍ KEŘE A VOLNĚ ROSTOUCÍ ŽIVÉ PLOTY

Zlatice prostřední

Forsythia x intermedia

K1

5ks

Tavolník

*Spiraea x vahouttei*HO

K2

61ks

Tis červený

Taxus baccata

K3

2ks

9. MOBILIÁŘ

Vybrali jsme nově navržený mobiliář, který byl vybrán v soutěži o jednotný mobiliář pro Prahu. Jedná se o kvalitní pohdné řešení s hodnotných materiálů.

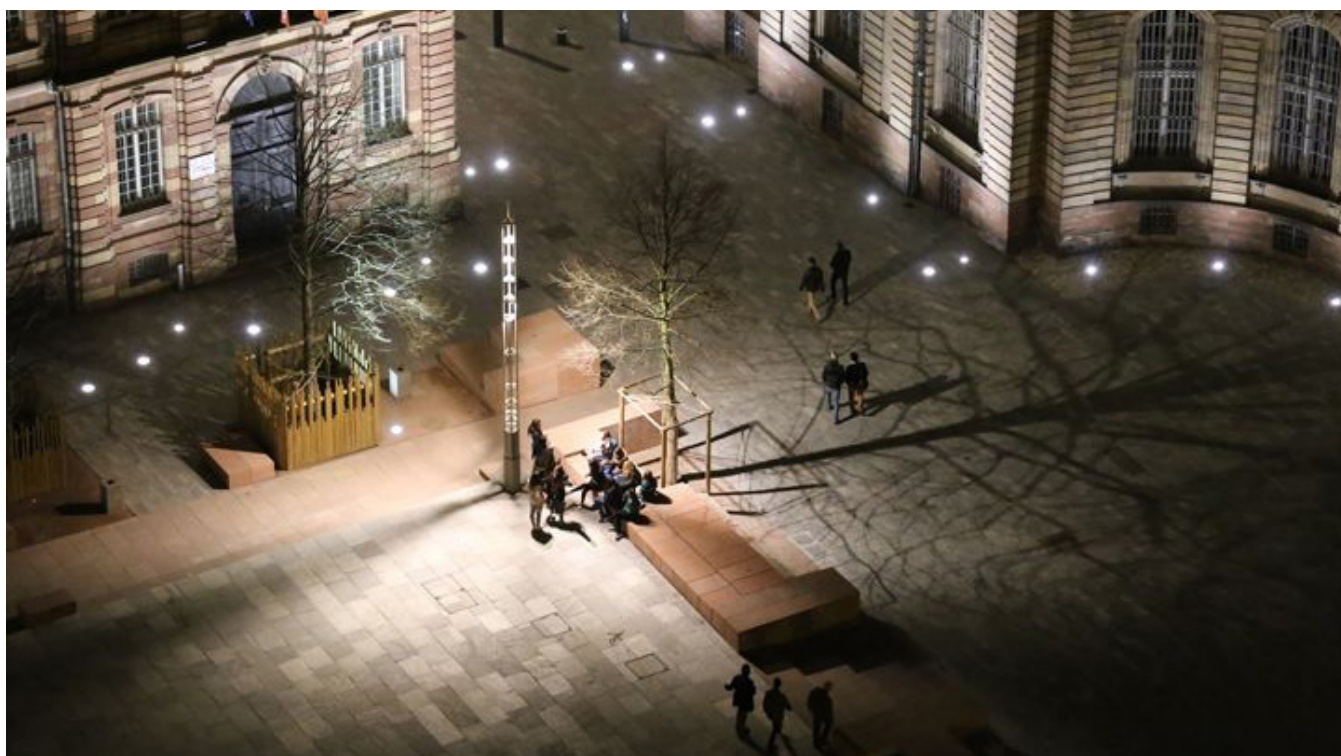
NOVÝ PRAŽSKÝ MOBILIÁŘ

SLOUPKOVÉ SVÍTIDLO HELLESTRA SKY LED

PARKOVÉ SVÍTIDLO PHILLIPS METRONOMIS

ZEMNÍ SVÍTIDLA PHILLIPS DECOSCENE